

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGYAR KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” BUDAPESTEN,
IX. ker., Üllői-ut 25. sz. (Köztelek.)

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Báthory-utca 7. sz.

Az „Országos Halászati Egyesület” tagjai ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

HIVATALOS RÉSZ.

103167. sz. — V/5. 1903. A m. kir. földm. miniszter mindazon alispánokhoz, a kiknek hatósága alatt halászati társulatok vannak, a következő rendeletet intézte:

Hívja föl alispán úr a vármegye területén székelő halászati társulatokat, hogy a közgyűléseikben hozott határozatok törvényességének elbírálatása céljából ezentúl a közgyűlési jegyzőkönyvekbe az összes vízterület feltüntetése mellett a jelenvolt érdekelték által képviselt terület holdszámát és a határozatoknak egyhangúlag vagy szótöbbséggel történt hozatalát is vegyék föl.

Budapest, 1904. január hó 9.

A miniszter megbízásából:

Rapaics, s. k.,
min. tanácsos.

Halászati törvény revíziója.

Közel három éve annak, hogy a Budapesten tartott halászati kongresszus, a halászatról szóló törvény hiányaival foglalkozva, ebben a tárgyban a földmivelésügyi kormányhoz intézett megokolt emlékiratában ezt a kérdést felszínre hozta. Azóta, mint azt említettük, illetékes helyen foglalkoztak ezzel a tárggyal, a minek legjobb bizonyítéka az a 24 §-ból s terjedelmes indokolásból álló kész javaslat, melyet látni alkalmunk volt.

Címe: *Törvényjavaslat a halászatról szóló 1888. évi XIX. t.-cz. módosításáról*; egyébként előadói

tervezetnek nevezi magát, világos jeléül annak, hogy alakjára nézve nem végleges még. Úgy értesülünk, hogy a kormány a javaslatot még nem tette magáévá, a mi még inkább alkalmassá teszi a beható és tüzetes bírálatra.

Remélni merjük, hogy lapunk t. olvasóközönsége, mint a kit elsősorban érdekel, minő intézkedések életbeléptetésével akarják a haltenyésztés emelését előmozdítani, nem fog késni megokolt kritikájával és netáni javaslatával a tervezet hibáján javítani akarni. Bízunk abban is, hogy illetékes helyen sem zárkoznak el a komoly bírálat elől s mindazt szívesen pótolják, a mi a javaslat előnyére van, hogy ilyen módon kifogástalan javaslat kerüljön a törvényhozás elé.

A tervezet s annak megokolása a következő:

1. §. A halászati jog tulajdona a halak, rákok, kagylók s egyéb víziállatok tenyésztésére és kifogására kizárólagos jogot biztosít.

2. §. Az 1888. évi XIX. t.-cz. 8. §-ának rendelkezései a következőleg módosulnak:

Halat, rákot, kagylót vagy egyéb víziállatot fogni csak annak szabad, akinek halászejgye van.

A halászejgyet a járási főszolgabíró (városokban a rendőrkapitány) engedélyezi s az engedélyező végzés bemutatása és a bélyegilleték lefizetése után a hatóság székhelyére illetékes kir. adó-, vagy bélyegkezeléssel megbízott jövedéki hivatal állítja ki.

A halászejgyek bélyegilletéke személyenként öt korona.

Halászmesterek segédei és igazolt munkásai részére darabonként egy koronáért segédjegyek szolgáltatandók ki.

A halászejgyek érvényességének időtartama egy nap-tári év; a segédjegyeké hat hónap.

A halászejgyek és segédjegyek alakját és szövegét a földmivvelésügyi miniszter a pénzügyi miniszterrel egyetértőleg rendeleti úton állapítja meg.

3. §. Haltenyésztésre alkalmas vizeket a halállomány fenntartását és gyarapodását veszélyeztető módon be szennyezni nem szabad.

Szennyes vizeket megfelelő tisztítás nélkül tilos valamely oly vízfolyásba bevezetni, mely halas vízzel áll összeköttetésben.

4. §. Vízhasználatok engedélyezésénél a halászati érdekek hivatalból veendő figyelembe s az eljáró hatóság az országos halászati felügyelőség közbejöttével az érdekelt halászati jogtulajdonosokat vagy halászati társulatot meghallgatni tartozik.

5. §. A folyók hullámterén levő anyagödröket egymással és a folyó medrével árkolás útján az, akinek érdekében az anyag kiaknáztatott, úgy tartozik összekötni, hogy az áradás szüntével a halak a folyóba visszajuthassanak.

E kötelezettség alól indokolt esetben a földmivvelésügyi miniszter fölmentést adhat; de az anyagödrök tulajdonosa mindenesetre türni tartozik, hogy a gödrökben visszamaradt halakat a halászati jogtulajdonos kihalászassa.

6. §. Az 1888. évi XIX. t.-cz. 18. és 20. §-ai hatályon kívül helyezettnek és azok helyébe a következő rendelkezések lépnek.

A nyílt vizekben tenyésző gazdaságilag fontosabb halfajokra nézve a földmivvelésügyi miniszter rendeleti úton kiméleti időt állapít meg, mely évenként 60 napnál hosszabb időre nem terjedhet.

Ezen kiméleti idő tartamában halat fogni, vagy a kiméleti idő kezdetétől számítandó 8 napon túl szállítani, áruba bocsájtani vagy vásárolni tilos.

A kifogható halmak legkisebb mértékét az egyes halfajokra nézve szintén a földmivvelésügyi miniszter állapítja meg.

A földmivvelésügyi miniszter szükség esetén az érdekelt törvényhatóságok és halászati társulatok meghallgatásával egyes vizekre vagy vízterületekre az értékesebb halfajok ivási idejét magában foglaló általános tilalmi időt rendelhet el, mely alatt semmiféle halra és semmiféle eszközzel sem szabad halászni. Ezen általános tilalom a vízterülettel áradás vagy egyéb okok folytán összeköttetésbe jutott más, bár időleges tavakra vagy vízfolyásokra is kiterjed.

7. §. Ha valamely halászati társulat kötelékébe be nem vont területnek utólagos bevonása a társulati cél elérésére okvetlen szükséges, vagy ezen utólagos bevonás az illető terület tulajdonosának áll érdekében: a bevonásra vonatkozó indítvány fölött az illetékes alispán (polgármester) a hatósági szakértő és az érdekelt meghallgatása után határoz.

8. §. A halászati társulatok működését a földmivvelésügyi miniszter megbízottak által ellenőrizheti.

A miniszteri megbízott a társulat minden ülésre meghívandó, ott szó illeti s a határozatok ellen felfolyamodással élhet.

9. §. A halászati társulatok járulékaiknak és hátralékaiknak beszédését és behajtását a társulat kérésére a pénzügyminiszter az egyenes adók beszédésére hivatott közegek által az 1883. évi XLIV. t.-cz. szabályozott eljárás szerint s az 1885. évi XXIII. t.-cz. 122. §-ában előírt föltételek alatt eszközölteti.

10. §. A halászati társulatok összes levelezései, ha hivatalos pecséttel s a borítékon „halászati ügy-

ben portómentes“ jelzéssel el vannak látva, portódijmentesek.

11. §. Az 1888. évi XIX. t.-cz. 13. §. még a következő ponttal egészítették ki:

e) ugyanily természetű s több birtokos tulajdonát képező vizek, ha a tulajdonosok társulatot alakítanak és a földmivvelésügyi miniszter által jóváhagyott üzemterv szerint a halászatot egységesen kezelik.

12. §. Az 1888. évi XIX. t.-cz. 62. § a szerint büntetendő kihágásoknál a kimérhető legkisebb pénzbüntetés 100 koronában, a 63. §. szerint büntetendő kihágásoknál 50 koronában, a 64. és 65. §§. szerint büntetendő kihágásoknál pedig 25 koronában állapították meg.

13. §. Jövedéki kihágást követ el és 20 kor.-tól 200 kor.-ig terjedhető pénzbírsággal s behajthatlanság esetén megfelelő elzárással büntetendő:

a) aki halászejgyét az ezen törvény 22. §-ában említetteknek fölszólítására elő nem mutatja,

b) aki más névre szóló vagy érvényességre nézve lejárt halászejgygyel halász vagy halászatot, rákász vagy rákászatot,

c) aki halászejgy nélkül vagy hamisított halászejgygyel halász vagy halászatot, rákász vagy rákászatot,

d) aki saját nevére szóló halászejgyét használat czéljából másnak adja át.

Az 1888. évi XIX. t.-cz. 65. §-ának e) és f) pontjai, valamint ugyanazon t.-cz. 66. §-a e rendelkezéssel hatályán kívül helyezettnek.

A befizetett bírság egyharmada a jelentéstevőt, egyharmada az államkincstárt és egyharmada azon községet illeti, melynek határában a tettes halászott vagy rákászott.

A halászejgy meghamisítása az 1878. évi V. t.-cz. 412. §. értelmében büntetendő.

14. §. Felhatalmaztatik a földmivvelésügyi miniszter, hogy az 1888. évi XIX. t.-cz. 47. §-a értelmében bérkeadandó vízterületeket, amennyiben azokon a halászat állami kezelése közérdekből indokolt, akár nyilvános árverésen, akár a halászatra jogosultakkal való meg egyezés alapján bérbe vehesse.

15. §. Felhatalmaztatik a földmivvelésügyi miniszter, hogy az állami költségvetésben e czéla rendelkezésére bocsájtandó hitel keretében a kövizek behalásztására irányuló tevékenységet a kövizekbe bocsájtott életképes halivadék mennyiségéhez mért pénzbeli kárpótlással jutalmazhassa.

A kárpótlásnak halfajok és az ivadék mennyisége szerint megállapítandó egységárai évről-évre közzéteendők.

Ily kárpótlásra csak az a tenyésztő jogosult, aki ebbeli igényét hat hónappal a halivadéknak a kövizebe leendő bebocsájtása előtt írásban bejelenti s akinek ezen bejelentését a földmivvelésügyi miniszter elfogadta.

A földmivvelésügyi miniszternek jogában áll a bejelentett halivadék kezelését s annak a kövizebe való bebocsátását ellenőriztetni, valamint a bebocsájtás helyét is megállapítani.

16. §. A földadó szabályozásáról szóló 1875. évi VII. t.-cz. 10. §-ának kiegészítésekép a tógazdaság az ott felsorolt művelési ágak közé fölvéttetik s a 6. §. b) pontjában foglalt azon rendelkezés, mely szerint oly földterületek, melyek eddig földadó tárgyát nem képezték s utóbb csak rendkívüli költséggel váltak gazdaságilag használhatókká. tizenöt évig adómentesek, a tógazdaságokra is kiterjesztetik.

17. §. Valamely területnek, melyen a talaj termő ereje, rendszeresen halhús előállítására fordítatik, tógazdasággá való nyilvánításaért a pénzügyminiszterhez kell folyamodni, aki e kérdésben a földmivvelésügyi miniszterrel egyetértőleg határoz.

A tógazdasággá nyilvánított terület adómentességi igénye az adóhivatalnál jelentendő be.

18. §. Aki a halászatot a földmivvelésügyi miniszter által jóváhagyott üzemtervtől eltérőleg gyakorolja vagy a halászatnak az üzemterv szerint aló gyakorlását akadályozza, kihágást követ el s 10 koronától 1000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

19. §. Aki a földmivvelésügyi miniszter által megállapított méreteken aluli halakra vagy a kiméleti idő alatt halászik, halat vagy rákot fog, vagy a kiméleti idő első 8 napján túl halat vagy rákot árul, szállít vagy vesz, kihágást követ el és 20 koronától 1000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

20. §. Törvényellenes halászati eszközök elkobzandók s azok megsemmisítése a kihágást büntető ítéletben kimondandó és azonnal végrehajtandó.

21. §. Halászati társulatok, halászati jogtulajdonosok és bérlők jogosítva vannak oly egyéneknek, kik a mezőőrök törvényes minősítésének megfelelnek halóik gyanánt alkalmazni.

E halóroket a közigazgatási hatóság fölesketi, a mezőőrök jegyzékébe iktatja és mezőőri jelvénynyel látja el.

A halórok a magánosok által alkalmazott mezőőrök jellegével bírnak s az 1894. évi XII. t.-cz. értelmében ezek részére megállapított törvényes jogokat gyakorolják.

22. §. Az 1888. évi XIX. t.-cz. 9. §-a hatályon kívül helyezetik s annak helyébe a következő rendelkezés lép:

Az állami csend- és rendőrök, törvényhatósági és városi biztonsági közegek, pénzügyőrök, községi előjárók állami folyamfelügyelők, erdőőrök, mezőőrök, hegyőrök, gátőrök és halórok, valamint a halászati jog tulajdonosa, bérlője vagy ezeknek alkalmazottjai kötelesek és jogosítvák azokat, akik halásznak vagy halászati eszközökkel vizek partjain járnak, a halászsíjgy előmutatására fölszólítani s a törvénybe vagy törvényes rendelkezésekbe ütköző cselekvényeket az illetékes hatóságnál följelenteni.

23. §. Az 1888. évi XIX. t.-cz. azon szakaszaiban, melyekben a földmivvelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter említettik, ezen miniszter alatt mindig a földmivvelésügyi miniszter értendő.

24. §. A jelen törvény kihirdetése napján lép életbe s végrehajtásával a földmivvelésügyi, pénzügyi, kereskedelemügyi, belügyi és igazságügyi miniszterek bizatnak meg.

(Folytatjuk.)

Ütmutató

haltenyésztők és tógazdák részére.

Összeállította : LANDGRAF JÁNOS.

Bevezetés.

A haltenyésztés, valamint a tenyésztett halmak piaczi áruvá való fejlesztése, a mint ezt a tógazda teszi, tudvalevőleg éveken át tartó munkával jár. Ezen tennivalók, úgy a mint azok a vizek használatával és kezelésével, akár közvetlenül, akár közvetve összefüggnek, avagy azok fentartására, védelmére és javítására befolyással bírnak, együttvéve alkotják az üzemet. Feladatának magaslatán álló tógazda természetesen azon van, hogy üzemet, illetve az ezzel kapcsolatos mindenféle teendőt a maga idején, czélszerűen és gazdaságosan foganatosítsa, mert azzal fokozza termelésének sikerét.

A halgazdasági üzem számos és sokféle tennivalót ró a gazdára, a miért nemcsak kellő tudásra és tapasztalatra szorul, de mindenha előrelátónak is kell lennie. Nem tévesztheti nevezetesen szemelő, hogy végzendői között olyanok vannak, a melyek annyira nem türik a halasztást, hogy ezzel magát a czélt teszik kockára.

Ily körülmények között nemcsak kezdők, de azok is, a kik mellékhasználatként üznek halászatot, bizonyára nagy hasznát vehetik egy olyan rövidre fogott munkának, a mely egyenként sorolja fel a haltenyésztés keretében felmerülhető összes tennivalókat s azokra mintegy rámutatva nemcsak tájékoztat, de egyszersmind figyelmeztet is, ilyen módon pedig kellő alkalmat nyújt a gazdának arra, hogy végzendőivel előre és idejekorán számoljon.

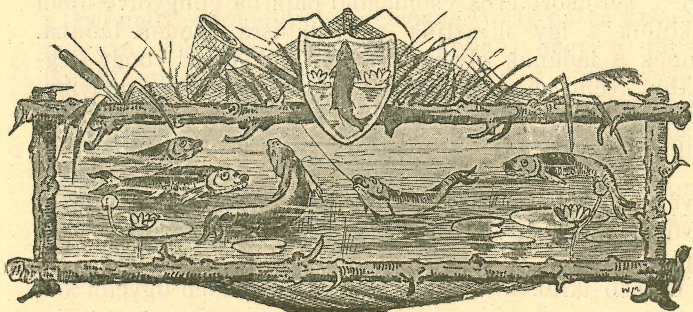
Kizárólag ez lebeg szemeink előtt akkor, a midőn főleg a gyakorlat érdekeit szolgáló lapunkban, a szóbanforgó anyagot földolgozva, havonként hozandó egy-egy cikkben foglalkozunk a halgazdaságnak abban az időben esedékes tennivalóival.

Tárgyunkat az egyes hónapokhoz kötjük czélszerűségi szempontból és nem azért, mintha azzal azt akarnánk mondani, hogy időrend tekintetében az említett munka csak az illető hónap folyamán volna legczélszerűbben végrehajtható. A ki tudja, hogy a haltenyésztés mint termelés, úgy a helyzeti viszonyokhoz, mint az időjárás-hoz is alkalmazkodni kénytelen, az ezen tényezők bizonytalanságánál fogva természetesnek fogja találni, hogy eltérések nemcsak lehetségesek, de bizonyos esetekben szinte szükségesek is.

Munkánkban, mely röviden a haltenyésztés egész ismeretkörét felöleli, mint említettük, csupán tájékoztatni és figyelmeztetni akarjuk az olvasót, annyira magyarázván meg mindent, hogy a laikus is megérthesse. Inkább a tapasztalatban szerzett megfigyelésre vetünk súlyt, mint az elméletre; teljesen meg leszünk tehát elégedve, ha azok, a kiknek ez szánva van, olyan haszonnal forgatják, mint a milyen igaz ügyszeretettel mi azt egybeállítottuk.

Január és február.

Éghajlatunk alatt ezekben a hónapokban erdők, mezők hólepellet, a vizek pedig jégkéreggel vannak rendszerint fődve. A természet pihenni látszik, hogy előkészüljön a jövő nagy munkájára. Ilyenkor tehát a tógazdának is kevesebb dolga akad, mint a melegebb évszakokban. Részint ezért, de meg azért is, mert az ezen hónapokra eső tennivalók természetükre nézve is egyezők, mi baj sem eredhet abból, ha az év ezen első hónapjait összefoglalva tárgyaljuk.

Tudvalevőleg az előző évi haltermését ilyenkor a tógazda a telelő- vagy raktár-tavakban tartja, mert az egyéb rendeltetésű tavakat a tél tartamára kiszárítva pihenteti. Ám a betelelt halakkal alig van más dolga a tenyésztőnek, mint arra ügyelni, hogy az őket tározó tavak kifogástalanul és kellő vízzel tápláltassanak, továbbá, hogy a halakat semmi se zavarja téli álmukban. Nem szabad tehát a telelőkön korcsolyázni, avagy jeget vágni, mivel egyik is, másik is nyugtalanítja a halakat. Sokan a telelők jegét lékelik, a víznek jobb szellőzését biztosítandó. Azonban ez nem okvetlenül szükséges és bátran mellőzhető minden oly telelőnél, mely a víztartó nagyságához és a raktározott halak mennyiségéhez mérten elegendő élővízzel táplálható. Csupán a sekély és iszapos fenékű tavaknál nem lehet a lékeléstől eltekinteni, mert ilyen természetű tavakban a halakat a kifagyás veszedelme fenyegeti.

Ilyenkor a lékeket mintegy 4 m² terjedelműre és egymástól legfeljebb 30 m. távolságra vágatjuk, gondoskodván arról is, hogy róluk a képződő jég mindennap eltakarítva legyen, avagy pedig, hogy szalmával, esetleg alommal való letakarással újból befagyásuknak egészen eleje vétessek. Különböztetve az ilyen lékeknek nagy hasznát vehetjük a halak megfigyelésénél is, a mennyiben ha ezeket betegségből, túlnépességből, avagy levegőhiányból eredő baj fenyegeti, a lékeknél sűrűn mutatkoznak egyes a felszínre törő halak, a mi csalhatatlan jele a küszöbön álló veszedelemnek. Ilyesmit észlelve, egy perczig sem szabad a segedelemmel késnünk, mi abban áll, hogy a lehetőségig szaporítjuk a tápláló vizet. Kis idő múlva azután sülyesztetni kell a tó tükrét vagy 15—20 cm.-rel, hogy a jég alatt képződő hézagokkal utat nyithassunk a levegőnek. Ha ez nem használ, akkor nincs egyéb hátra, mint a telelőt a leggyorsabban kihalászni, a mi bizony mindig nagy veszteséggel jár.

Tapasztalás szerint a pontyok telelése jóval könnyebb és biztosabb a gazdára nézve száraz, de kemény télen, mint akkor, ha az időjárás enyhe és csapadékban bővelkedik. Erősebb fagy nélkül ugyanis a pontyok nehezen vagy egyáltalán nem esnek letargiába, — nem fekszenek el, mint ezt a magyar halász mondja — hanem mint nyáron, folyton mozognak, uszkálnak. Mivel ilyenkor táplálkozásuk szünetel, a mozgás révén végzett munka miatt, nemcsak sülyben, de erőben is rohamosan hanyatlanak, úgyannyira, hogy emiatt sok elpusztul, gyakran még azután is, a mikor a telelőkből kikerültek. A telelés sikere érdekében soha sem szabad tehát figyelmen kívül hagyni, hogy mindig veszedelmes a tavat túlnépésíteni.

A lazaczfélékre — salmonidákra — alapított halgazdaságban szintén csak szűk körben mozog ilyenkor a gazda külső munkája, melynek zömét állatjainak rendszeres etetése veszi igénybe. Tudnia kell azonban, hogy a hideg ezeknél is befolyással van az étvágyra, nevezetesen azt szintén apasztja úgyannyira, hogy tartós fagy esetén egészen is megszűnik. Ennek folytán az a tógazda, a kinek pisztrángos tavai befagynak, a fagy tartamára a táplálék adagolását egészen megszüntetheti, s csak az etet, kinek vizeit a fagy nem bántja.

Annál több munkája van a salmonida-tenyésztőnek a költőházban. A költés alatt álló pisztráng-, lazac-, saibling- és tavipisztráng-ikrákon ilyenkor a szempontok kezdenek feltűnni. A költés alatt mellőzhető teendője kell hogy legyen a tenyésztőnek, a megromlott és tejfehér színéről könnyen felismerhető ikrákat naponkint minden egyes költőedényből kiszedegetni. Szükséges ez

azért, mert a megfehéredett ikrák gyorsan penészesednek s ez a penészgomba a többi ikrákat is hamar megrontja. A költőedényekben mutatkozó ikracsomók csalhatatlan jelei a penészkórának, no meg bizonyítékai a rosszszul végzett válogatásnak is.

A salmonida-ikrák fejlődésének az a stádiuma, a mikor a szempontok láthatók, azért érdemel külön említést, mert ettől fogva kevésbé érzékenyek, mint azelőtt voltak. Éppen azért ily fejlettség mellett aggodalom nélkül lehet úgy az ikrákat, mint a költőedényeket is tisztogatni, a mi, ha iszapos költővizet használunk, szintén elengedhetlen. Legkönnyebben úgy érhetünk czélt, ha az ikrákat öntözőkanna rózsáján át locsoljuk, annyira emelve ki az ikrákat tartó aljzatot a vízből, hogy az ikrák a locsolás alatt vagy egy ujjnyira álljanak csak a vízben.

A költés tartama egyedül a költővíz hőfokától függ. Melegebb vízzel dolgozók mindig előbbre vannak azoknál, a kik e czélre patak-, folyó- vagy tóvizet használnak. Mindamellett sohasem tanácsos a költést ilyen módon rövidíteni akarni, mert alig legyőzhető akadályllyal jár a kikelt ivadéknak abban az időben való táplálása, a mikor a természet, visszamaradt fejlődése miatt, még nem nyújt természetes haltáplálékot. Inkább hidegebb vízzel költessünk tehát mint meleggel s ott, a hol nem segíthetünk másként, a költővíznek mesterséges hűtésével igyekezzünk a költés tartamát nyújtani. Erre nézve bármely eljárás jó, a melyik olcsó és kellő biztosítékot nyújt arra, hogy a víz hőfoka nem ingadozik erősen és hirtelen, mert ez úgy az ikrákra, mint az apró halakra igen ártalmas és okvetlenül mellőzendő.

Hideg vízzel költetve, az ikrák február körül érnek meg annyira, hogy szállíthatóvá lesznek. Csomagolás előtt tanácsos őket mégegyszer alaposan átvizsgálni, vagy két nappal előbb megszámlálni, úgyszintén, hogy a nem életképes embryo pusztulását sietessük, egy tálban lúdtoll zászlójával jól felkavarni. Így eljárvan két nap leforgása alatt teljesen életképes anyag fölött rendelkezhetünk s kellő csomagolás mellett bátran útnak indíthatjuk.

Az ikrák számlálását vagy az ismeretes számlálólapok segítségével, vagy térfogatuk megmérésével végezhetjük. Utóbbi esetben előre megállapítjuk a pontosan megszámlált 500—1000 drb. ikrának térfogatát, hogy ehez viszonyíthassuk a készletnek ugyancsak közvetlen mérésrel megállapítandó térfogatát.

Szállításukra, illetve e végből leendő csomagolásra, ma többnyire négyzet alakú flanel- vagy vászfonenekű keskeny fakereteket használnak. Ezen keretek magassága pontosan az ikrák átmérőjéhez igazodik, úgy, hogy ha egészen telerakjuk őket ikrákkal, azután pedig a kereteket sorban egymásra tesszük és spárgával szorosán az egészet átkötjük, olyan csomag áll előttünk, a melyikben az ikra zúzódástól óva marad, mivel az egyes szemek meg nem mozdulhatnak. A legfelsőbb keretbe ikra helyett jégdarabkákat teszünk, azután pedig az egész keretsort erős csomagoló-papírra göngyölve újból átkötjük s így illesztjük a szállításra rendelt ládába. Ennek a ládának olyan nagynak kell lenni, hogy legalább 7 cm. hézag maradjon minden oldalon, a melyiket szecsával vagy száraz mohával kell gondosan és annyira kitölteni, hogy az ikra-csomag meg ne mozdulhasson. A szecska vagy moha mint rossz hővezető a külső levegő hőfoka ellen is véd, úgy, hogy a csomagban levő jég csak lassan olvad, s vize folyton nedvesíti az ikrákat.

Érkező ikrák kicsomagolásánál különösen ügyelni kell

arra, hogy az ikrák a költővíz hófokát lassan, kellő átmenettel vehessék fel. E végből a felszabadult keretesomagot egy vízcsep alá állítjuk s kezdetben csak csöppen-kint, utóbb mind élénkülő folyással eresztjük azon át a vizet. Kellő idő múlva aztán a keretek tartalmát egy edénybe öntjük, miközben nemcsak a számlálást, de a romlott ikrák kiválasztását is elvégezhetjük, mindezek után pedig az ikrákat a költőedényekbe osztjuk szét. Legjobb ha az ikrák nem túlsűrűen, hanem csak egy rétegben fekszenek. Csakis nagy szükség esetén helyezhetjük őket kettős sorban, feltéve, hogy sok vízzel táplálhatjuk az edényt. A víz mennyiségét illetőleg általában azon kell lennünk, hogy annak áramlata mintegy lebegve bírja tartani az ikrát, anélkül mégis, hogy ez láthatólag mozogjon. Fontos az is, hogy sem az ikrákat tartó rostélyon, sem pedig az aláhulló vízben légbuborékok ne képződjenek. Előbbiek a víznek az ikrával való érintkezését akadályozzák, utóbbiak pedig káros mértékben mozgatják azt.

Költésre leginkább az ú. n. kaliforniai költőedényeket használják; ezek bádognál készülnek, az ikrát tartó aljzatuk pedig drótszövetből való. Természetes, hogy a használat következtében ezek is romlanak s tehát karbantartandók. Nagy súly helyezendő továbbá tisztaságukra, nevezetesen arra, hogy az aljzaton felgyülemelő szennyek és az idők folyamán képződő rozsda gondosan eltávolíttassék, mert ezek az ikrát pusztító fertőző betegségnek lehetnek okozói. E végből a költés befejezése után az edényeket surolókefével alaposan kimosatjuk, az aljzatot pedig belakozzuk s szellős, száraz helyen tartjuk, a míg az új költési időszak beköszönt. Lakkozásra legalkalmasabb a sziririai aszfalt-lakk, a melyikhez annyi terpentinolaj keverendő, hogy az egész folyóssá és ecsettel kenhetővé váljon.

Czélszerűen használhatja fel a tógazda a téli munkaszünetet azon előkészületek megtételére, a mely a tavaknak újbóli elárasztása, valamint a telelők kihalászása érdekében szükségesek. Mindenekelőtt sorra vizsgálandók és természetesen megfelelően kijavítandók a halrácsok. Rendeltetésük tudvalevőleg az, hogy megakadályozzák a halak menekülését olyan helyeken: zsilipeken, árapasztókon, a hol a víznek utat kell hagynunk. Úgy kell tehát őket építeni, hogy a várható legnagyobb víz fölé legalább 50 cm.-rel érjenek, amellet elegendő nyílásuk legyen a víz elvezetésére, de ezek egyenként kisebbek legyenek, hogysen rajtuk a halak elmene-külhessenek. Kisebb halaknak szánt halrácsok tehát sűrűbbek, mint azok, a melyek nagyobb halak visszatartására valók. Apró ivadéknak drótszövetből, nagy halak részére pedig fából való rudasrács ajánlatos. A drótszövetet illetőleg, bár a sárgarézből való a drágább, mégis mert sokkal tovább tart, mint a czinkezett vasdrótszövet, annak kell elsőbbséget adnunk. Farácsnál, különösen a hol nagy nyílást kell velük védenünk, igen fontos az, hogy a szűrő-felületen a rudak közötti összes hézag területe legalább 25—30%-kal nagyobb legyen, mint a zsilipnek vízetemésztő szelvénye. Csak ha ez az arány megvan, lehetünk bizonyosak abban, hogy a rácson is bír annyi víz átfolyani, a mennyit a zsilip vezetni képes. Ám a halrács szűrő-felületét úgy nagyobbíthatjuk meg legegyszerűbben, hogy a rácsot nem állítjuk a zsilip nyílásába, hanem eléje ék \wedge vagy tető \frown alakban. Különösen az előbbi ajánlható, mert annak ferde síkjain a víztükrén úszó fa, levél, fű, stb. mintegy lecsúszik a rács egyik vagy másik zúgjába s így annak közei nemcsak tisztán maradnak, de a felgyült

uszadék is vajmi könnyen eltávolítható. Nagyobb fajta rácsok építésénél a rácsrudakat legalább 50—60 cm. mélyen kell a földbe eresztetni, mivel nemcsak a rossz-akarát, de idők folyamán magok a halak is vájhatnak alattuk olyan üregeket, a melyen át aztán el is menekülhetnek. A rácsok vizsgálatánál éppen ezért erre a körülményre szintén nagy figyelemmel kell lennünk.

Ugyanakkor, a mikor a rácsokat vizsgáljuk — ha már előbb meg nem tettük volna — szemügyre veendők a töltések és a beléjük épített összes zsilipek is, azok tartósságára, illetve vízhatlanságára nézve. Netáni hiányok természetesen gondosan kijavítandók. A földmunkánál, kiváltképpen a zsilipek közvetlen közelében, lehetőleg a legjobb agyagot alkalmazzuk, megdöngölve azt lelkiismeretesen. De megválasztandó a föld még azért is, hogy az fagyos se legyen. Különösen a nagyobb fagyott csoportok mellőzendők, a mennyiben ha a melegebb idő folyamán a fagy fölenged, a föld e helyen okvetlenül csúszik. Ha lehetetlen elkerülni azt, hogy eféle földmunkát télen, fagyos időben végeztessünk, azon legyünk, hogy a fagyott rögök sohase kerüljenek a javításra szoruló helyek belsejébe, hanem legfeljebb a töltés koronájába, a hol vizet nem támasztanak, amellet leghamarabb kiengednek.

Új töltéseket télen is építhetünk s azok magjába még fagyott rögöket is tehetünk, ha a töltést valamivel erősebbre méretezzük, mintha azt fagymentes időben építjük és ha kellő óvatossággal végezzük a tónak megtöltését. Elengedhetlen ugyanis az, hogy ilyen tóban a vízszin csak nagyon lassan emelkedjen s ha lehet, közbe egy-kétszer sülyesztessék is. A fagyott rögök ugyanis a víz hatása folytán fölengednek s nedvességük miatt, a víztükrő apadása alatt, a föld szépen ülepedik s pompásan tömődik. Ám ha az így épült töltést hirtelenül terheljük a víznyomással, okvetlenül csuszamlások, sőt könnyen töltésszakadások is keletkezhetnek.

Vízvezető csatornákat és árkokat a jó tógazda már a fagy előtt igyekszik rendbe hozni és kellőképpen megtisztítani. Azonban, ha árkai közül egyik vagy másik azért nem lett volna megtisztítható, mert azok folyós iszappal voltak tele, akkor legjobban teszi, ha megvárja míg ez az anyag keményre fagy, s azután irtókapa használatával darabokra vágva távolítja azt el. A fagyott rész alatt netán még mutatkozó folyós iszapot újra megfagyasztjuk s ugyancsak az előbb említett módon eljárva, apránként mélyítjük az árkot a szükséges mértékig.

A tógazdaság ingóságai közül ugyancsak átvizsgálandók és karba helyezendők, ebben az időben még a kádak, dézsák, kosarak, halszállító hordók, hálók stb. Azok az edények, a melyekbe víz való, kipróbálandók vízállóságukra nézve s abroncsaik kellő meghúzásával erre idejekorán alkalmassá teendők. A halak szállítására rendelt kosarakat czélszerű zsákszövettel kipárnázni, hogy a halak esetleges sérülésének eleje vételessék. Ugyanezt a czélt üdvösen szolgáljuk, ha már a kosarak készítésénél oda hatunk, hogy a kosárfonó a vessző vágott tövét nem a kosár belsejében, hanem külsejében alkalmazza. A mi a hálókat illeti, azok használat után megmosandók, gondosan megszáritandók s mindig száraz, szellős helyen tartandók. Tartósságukat impregnálással lehet fokozni, a mire nálunk leginkább kátrányt használnak. Ezt a munkát azonban többnyire nyáron végzik.

Jól ápolt és kellően gondozott halastavakban sem a nádak, sem a sásnak nem szabad elhatalmasodnia. Ám ha bármely oknál fogva a gazda nem bír velük, akkor

alig tehet egyebet, minthogy őket is kellőképpen kihasználja. A nád földelverésre, esetleg ipari czélokra alkalmazható, a sás pedig alomnak, avagy komposzt-készítésre. A nádvágást lehetőleg a havazás előtt kell eszközölni, mert a nagy hó könnyen összetöri és értéktelenné teheti a nádat. Ha pedig a sásból komposztot akarunk készíteni, akkor nagy kupaczkba rakatjuk azt, trágyával és trágyalével, nemkülönben földdel keverjük s később, évenként egyszer-kétszer, átforgatjuk. Ha a növényi részek elkorhadtak, kiváló trágyát nyerünk tavaink javítására.

Régi elhanyagolt tavaknál gyakran valóságos úszószigeteket képező zombékokat találunk, a melyek a halászatra mindenkor károsak. Eltekintve attól, hogy a hal nem szívesen tartózkodik az ilyen mozgóképződmények között, károsak különösen azért, mert a különböző halrabló állatoknak adnak pompás tanyát, nemkülönben, hogy mint a sás és nád túlságosan beárnyékolják a tó színét s mindezzel csökkentik a tó értékét. Ezen zombok eltakarításának szintén télen, a fagy idején kell végbemenni. Kapával vagy fejszével szétdaraboljuk őket, azután halomra hordva szintén komposztta dolgozzuk fel.

Erősen kihívják még a tógazda figyelmét azon tennivalók, a melyek a természetes haltápláléknak a tavakban való szaporítása érdekében szintén a tél folyamán foganatosítandók. Tudva van, hogy folytonos használat mellett minden tó veszt termőképességéből, úgyannyira, hogy elvégre egészen is kimerül. Ebből eredőleg a tógazdának is épp oly tudatosan kell a tavak termőképességének karbantartása érdekében dolgoznia, mint azt a mezőgazda teszi szántóföldjével, a szokásos művelés, trágyázás, vetésforgó stb. alkalmazásával. A tógazdának erre két eszköze van, ú. m. a tófenék javítása és ennek okszerű trágyázása. Előbbi érdekében fontos az, hogy a tófenék minél jobban átfagyhasson, mert ilyen módon a talaj föllazul, megtelik levegővel s ennek oxigénje révén fölujulnak a talaj ásványi sói, s újból való elárasztás esetén ugyanezek hozzáférhetővé lesznek ama parányi állatkáknak, a melyekből a halak táplálkoznak. Mondanunk sem kell, hogy a tófenék ezen átfagyasztása csakis a tó teljes lecsapolása mellett lehetséges, mire nézve kellő mélyre fektetett és fentarított árokhálózat tesz legjobb szolgálatot. Am a fagy porhanyító munkáját nagyban elősegíthetjük azzal, ha a tófenéket annak kellő megszikkadása után fölszántjuk. Úgy ezt, mint az árok tisztogatását is, lehetőleg ősszel igyekezzünk meg elvégezni.

A tavak trágyázását télen ejthetjük meg, a mikor a tófenék annyira megfagyott, hogy akadálytalanul lehet azon fuvaroztatni. Trágyául műtrágyákat, legelőbben azonban a szokásos állati trágyát használják. Hatás tekintetében első helyen a fákáliák állanak, azután a trágyalé, a szarvasmarha-, a sertés-, a birka- és legutóljára a lótrágya következik. A trágyalé használata főleg laza, homokos talajon indokolt. Magát a trágyázást épp úgy végzik, mint a mezőgazdaságban szokás, nevezetesen kupaczkba rakják és nem sokkal a vízfogás előtt ezeket szétteregetik. E miatt az erősen trágyázott tavakba nem közvetlenül a vízfogás után eresztik a halakat, hanem vagy két héttel utóbb. Alászántani nem szükséges a trágyát, mert tapasztalás szerint így jobban hat, mintha takarva van földdel. Meglepo hatása van a legtöbb talajon, de különösen a mészben szükölködőben a mésznek is, mint trágyaszernak. Előnyös és kívánatos az olyan tavakat trágyázni, a melyekben teleltünk s pihentetés nélkül ismét használat alá venni

akarunk. Ilyen esetben a szükséges trágyát előre a tó közvetlen közelébe fölhalmoztatjuk s a mint a teleltetett halak kifogása végett lecsapolt tófenék azt megengedi, rögtön szétszóratjuk. Az elosztás tekintetében a sekély és a nap hevének jobban kitett helyek inkább trágyázandók, mint a tónak mélyebb részei. Mint ezekből kitetszik, a halastavak körül is a trágyának fontos szerepe van s így érthető az is, miért készít a tógazda komposztot, úgy a mint erre fentebb már hivatkoztunk. Ezen komposztok közül az egy év óta érők átdolgozandók s porrá oltott mészszel keverendők. További egy év alatt aztán teljesen megérik s fölhasználhatóvá válik. Am a komposztot lehetőleg a humusz nélküli való helyeken terítsük szét.

A hóolvadásokkal együtt beköszönt a tógazdára nézve a vízgyűjtés ideje. A kinek a gazdasága nem támaszkodik bő és állandó vízfolyásra, annak ugyancsak figyelemmel kell kísérnie a téli csapadékokat, hogy azok mennyisége szerint intézze tavaiban a vízfogást, s hogy mitse engedjen a hóléből elveszni. Csekély vízgyűjtővel bíró ú. n. gyülevésvízű tavak azonnal földugandók, a mint a hó olvadni kezd és pedig ha vizük nyáron erősen szokott apadni, mentől többet igyekezzünk fölfogni, hogy ilyen módon biztosíthassuk a tószín rendes állását. Mivel ilyenkor még fagyra is számíthatunk, különösen gondunk legyen arra, hogy a táplálóvíz által hordott jégdarabok sem a halrácsot, se a zsilipeket meg ne sértsek és el ne dugaszolják. E tekintetben a zsilipek, illetve rácsok elé a víz színére tett s kellőképpen leerősített gerendák tehetnek jó szolgálatot, a melyek a víz színén úszó tárgyakat fölfogják s elterelik.

Tavaink elárasztása tekintetében azt a szabályt kövessük, hogy ott, a hol az időjárás és vízviszonyok megengedik, minél későbbben fogjunk vizet, hogy a tavaszi nap heve a tófenéket is érje. Vagyis éghajlatunk mellett márczius második felében, sőt április elején lehet csak a tavak elárasztását s ezt követőleg azok behalását czélszerűen sorra venni. Általánosságban azon kell lennünk, hogy a tavak mindenkor a czélba vett behalásítás előtt közvetlenül kerüljenek csak víz alá, addig pedig szárazon álljanak.

Azonban azt sem szabad elfelejtenünk, hogy kivált enyhe tél mellett a halak a telelőkben néha már februárban megmozdulnak s hogy ezzel együtt azoknak a telelőkölből való kiszabadítása sürgősen szükséges. A telelő halaknak határozottan árt ugyanis az, ha abban az időben, a mikor a természet zsendülőben van, túlszuffoltan tartatnak. Ébredő életműködéséhez táplálékot és lélegzéséhez kellő levegőmennyiséget biztosító vízterületet nem nélkülözheti soká, különben ereje s azzal együtt ellenállóképessége rohamosan hanyatlik. Ilyen állapotban lephetik meg őket a különböző kórok legkönnyebben s azok pusztítása ilyenkor szedi a legtöbb áldozatot.

Ilyen eshetőségnek kitéve nyilvánvaló, hogy a gondos tógazda idejekorán igyekszik tavát olyan állapotba helyezni, hogy elárasztásuk bármikor eszközölhető legyen. Ennélfogva legkésőbb február végéig a zsilipekhez tartozó duzzasztó deszkáknak, a különböző tiltóknak és rácsoknak nemcsak a maguk helyén kell lenni, de kellőképpen kipróbálva is arra nézve, hogy minden tekintetben jól illeszkedjenek. Mivel a leggondosabb illesztés mellett is lesznek hézagok, a melyen át a víz szökik, különösen ha kevés vízzel dolgozunk, okvetlenül tartunk a zsilip közelében agyagot, mohát, fűrészpport, lótrágyát

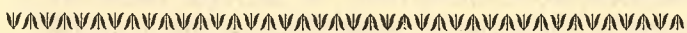
vagy egyéb ily anyagot, mely alkalmas a bézagok tömítésére, hogy szükség esetén kéznél legyen.

Az a gazda, a ki nem saját termésű, hanem vett halanyaggal akarja tavaait népesíteni, ne mulasztja el ekkoráig szükségletét megszerezni. A tél bőven nyújt számára alkalmat arra, hogy tisztába hozza azt, milyen fajta és minő fejlettségű halak a legmegfelelőbbek vizei részére. Jól teszi, ha e tekintetben ahhoz tartja magát, hogy milyen halakat tud biztosan és jól értékesíteni. Pontynál például figyelembe veendő az, hogy a piac a pikkelyes, a tükrös, avagy a bőrös pontyot kedveli e inkább, továbbá hogy a 0.5, 1.0, 2.0 kiló, avagy még ennél is nagyobb példányok-e a kelendők? mert üzemet okvetlenül a piac igényéhez kell alkalmaznia.

Pisztrágnál általában az ú. n. adaghálnak adnak elsőbbséget, vagyis olyanak, a melyből 6—8 db nyom 1 kilót. Ennélfogva ilyenekből rendszerint éves ivadékok kell vásárolnia. Fajták tekintetében a víz hőfokához kell alkalmazkodnia, a mennyiben ha a tavasz nagyon hideg a saibling, 14° R. körüli vízben a pisztráng és ennél melegebb vizű tavaiban a szivárványos pisztráng lesz helyén. Végre tisztában kell lennie azzal is, hogy minő ragadozó halakat alkalmazzon pontos tavaiba, föltéve, hogy azokra egyáltalán szüksége van. Am ha éves ivadékokat használ, mellőzze a csukát, mert ezek között, kivált ha a tó nagy és helylyel-közzel elegendő mély, inkább a süllő lesz helyén. A hol sok a béka, ott a pisztráng-sügér tesz igen jó szolgálatot. Minden esetben szemelőtt tartuk azonban azt, hogy a ragadozó kisebb legyen, mint a tenyésztett békés hal.

Végül megemlíjük, hogy ott, a hol a halaszgazdaságot vidrák is látogatják, a gazda ne mulasztja el vizeit naponként megjárni és e halrabló nyomait kutatni. A vidrák ugyanis ilyenkor párzanak, a midőn a himvidra jelentékeny vidéket bebarangol. Legkönnyebben a tányércsapó-vasakkal fogható, a melyiket kijáró helyein a víz alá helyezünk.

(Folytatjuk.)

A szárnyas orvhalászok és azok írtás-módjairól.

(4. Folytatás.)

A lakját pontosabban véve szemügyre: nyaka nem oly aránytalanul hosszú, mint a megelőzőleg leírt két gémfaj s arányosan vastagabb is. Különben pedig jóval kisebb a szürke gémnél (kb. 52—53 cm. hosszú) és körülbelül tyúknagyságú, csak hosszúkább testű. A vénék feje és háta tündöklő fekete, alsó nyak- és alsó testrészek pedig fehér; szárnyaik felül-alul hamvaszürkék és ily színű a farkuk is. — Igen jellemző e gémfajnál az az 5—6 (rendesen azonban 3) szál keskeny, hegyes és fehér (esetleg fekete csúcsban végződő) tollkonty, mely tarkóját díszíti. E tollcsokor, mely mellesleg mondva a halászlegények ünnepi kalapdisze volt rége: 18—19 cm. hosszú.

A fiatal bakcsók színezetben igen eltérnek az öreg madaraktól és kontyuk sincsen. Az egészen fiatalok ugyanis szürkésbarnák s alól foltosak, fölül pedig pettyesek. A kissé idősebbek szárnya és háta mély barnaszürke. — Általában a fiatal egyedeket az öregekkel összehasonlítva, úgy néznek ki, mintha nem is ahhoz a fajhoz tartoznának.

A bakcsó is költözködő madár. Korán elmegy, de korai elvonulásához képest tavaszi felvonulása kissé későre esik, s ennek következtében természetesen a

költésben is elmarad. Tavaszi fölvonulása ugyanis csak akkor jó folyamatba, midőn a többi költözködő madár már rég helyben van, így áprilisban; május elején azonban már tojik (4—5 tojást). Őszi elvonulási ideje szeptemberre esik.

Többnyire nagy rajokban s éjjel teszi vándorútjait. A merre elhúzódnak vándorcsapatái, roppant vakogó lármájokkal azonnal magukra vonják a figyelmet és sajátságos borongós érzetet keltenek az emberben, úgy hogy az avatlanság a meglepő hatás súlya alatt hajlandó volna valamely éjben kóborló rejtelmességűkre következtetni... És tényleg, ha pár száz bakcsó összekerül s hozzá még más gémekekkel elegendő társaságban vonul: oly változatos hangzavar és pokoli lárma hallatszik le a magasból — kivált ha világított városok, pásztortüzek vagy halászbokrok éjjeli tüzei felett vonulnak el, — hogy a kinek ilyet hallani alkalmá még nem volt, a hajaszála is égnek mered az irtózatától — s legalább is nekiszabadult éjjeli manókra gondol.

Jaj aztán az oly helyek halállományának, a hová éjjeli vagy nappali pihenőre leterelnek az ily vándorcsapatok! De még az olyan halasvizeknek is jaj ám, melyek környékére fészkelés végett telepszik le egy népesebb gémcsoport, mert a bakcsó ritkán jön magában, hanem jön vele más gém is néha özönével: szürke gém, kis kócsag (régebben jött nagy kócsag is), üstökös gém s ezek mind egyetlen kolóniába egyesülnek s néhol igen kiterjedt, 4—500 tagból álló népes gémfalut is alkotnak.

Régebben az ily gémtelpeken a bakcsók száma felütötte 3—400 darabot is! Sokszor láttam, hogy egy-egy magas fán 3—4 gémfajnak is volt fészke; hanem a jó egytelértés azért soha, még perczre se szakadt meg a szomszédok között.

Már most a fölhozottak után tessék elképzelni, mi kárt tehet egy ily összeverődött rablóhalász kompánia, midőn örökké éhes fiaik táplálására kerül a sor! — Ha meggondoljuk, hogy a bakcsónak 4—5, a szürke gémnél 3—4, a kis kócsagnak 4—5 és az üstökös gémnél ugyanannyi fia van: elképzelhető ebből az a tetemes halmennyiség, melyet a fiak nevelési ideje alatt az öreg gémek kiszednek a vizekből! Ezt tekintetbe véve, nem indokolt-e a halászati bérlők és halgazdaságok tulajdonosainak méltatlankodása az oly vadászterületek tulajdonosai iránt, kik nem tudni mi okból költő-gémekeket avagy gémtelpeket tűrnek meg területeiken!

Igaz ugyan, hogy a gémek s így a bakcsó elterjedési köre is — mint tudjuk, mind szűkebb határokra szorul össze ma már, — mégis élővizeink körül, így különösen a Duna mentén sokhelyt: most is még özönével tenyész a szürke gémmel együtt a bakcsó is. A dunai szigetek, folyók- s folyammenti lápok, fás mocsárok valóságos bakcsó-eldorádók ma is még és egyes helyeken annyi efajta madár sereglik össze, mintha az ország valamennyi bakcsója itt adna egymásnak találkat — kárpótlásul talán az elvesztett régi szép otthonért. Egyébiránt bizonyos időben a bakcsó-invasió általánosává válik az ország összes halasvizeinél s ez akkor van, midőn beáll a bakcsók lokális mozgalmá, t. i. július végén és augusztusban, mely időben a szárnyraszabadult s önállóvá lett ivadékok csoportostól szállingóznak szerte-szét s eljutnak mindazon helyekre, a hol csak halasviz található — és ilyenkor éj idején a legjobban örözött halászterületek s apadásos helyek halait is megdézsmálják.

A folyamszabályozások és vízvezetési munkálatok

egy különleges egzisztenciális ágat is teremtettek a bakesóknak, a minék ezelőtt híre sem volt — s ez a kubik- és csatorna halászat. Ugyanis a védtöltések mellett elhúzódó mély kubikgödrök, melyekben az áradások letakarodása után töméntelen hal szokott visszamaradni: kínálják a bakesóknak a legkényelmesebb és legkiadósabb zsákmányolási helyeket — és nem is marad az ily medrekben visszaereszteni való hal, mert a tollatlan kétlábú orvhalászokkal együtt gondoskodik arról a bakesó (és más szárnyas jószág), hogy ne maradjon — és még hozzá többnyire az öreg praktikus bakesók válogatják ki az ily helyeket, a bokrok alján megbúva s éjjelnappal folytatva káros mesterségöket. — Ellenben a fiatal bakesók kevésbé praktikusak, de féltékenyek is levén: inkább fedetlen s egészen nyílt helyeken halászkodnak. Azonban a levezető csatornáknál (melyeken az áradat vizét eresztetik a folyóba a különféle fajú és nagyságú hallal együtt, mely huzamosabb ideig a réten, lápon fekvő vízben néha valóban csodamennyiségre szaporodik föl) öregje, fiatalja a bakesóknak éjjelnappal szüntelen tevékenységben van s felette tetemes mennyiségű halat kiszed azokból, ha csak folytonos őrizet alatt nem állanak az ily vizek. — Általában a legfélreesebb vizek haltermését is féltetni kell a bakesók invasióitól, sőt éppen az u. n. dugott helyeket keresik fel a bakesók legnagyobb előszeretettel.

Pusztítás-módjai. A hol telepedve van a bakesó, ott a fészkek lehányása s a fészkes egyedek ellövöldözése által segíthetünk magunkon. Ez a legradikálisabb, de a legokszerűbb eljárás is egyszersmind. Hanem ily egyfűst alatt történő alapos irtási eljárást csak a már létező bakesó-kolóniánál czélszerű alkalmazni és csakis akkor, ha a fiak már kibujtak a tojásból, mert ellenkező esetben más helyen, lehetséges, hogy a közelben s talán oly helyen, hol hozzájuk jutni egy vagy más okból nehézségekbe ütköznék, avagy talán egyáltalában lehetetlen volna — telepednek meg újra, újabb otthont alapítva az esetleges másodszori költés czélzatából. Ha azonban új telepedésről van szó, ez esetben már idejében meg kell indítani az irtó hadjáratot a telepedők ellen és pedig akkor, midőn fészkeiket elkészítve a tojásrakás ideje körülbelől küszöbön van. Ezzel azt érjük el, hogy azok a példányok, a melyek elriasztva lettek, tojásaikat kellő helyre le nem rakhatván elhullatják, avagy pedig szokatlan helyen rakva le azokat, a fészkeiket egytől-egyig megsemmisülnek. És az ekkép járt bakesók aztán a rossz tapasztalatokon okulva, a közel vidéken nem igen vállalkoznak többé újabb kolónia alapítására.

Esti és hajnali leseken is sok bakesót lehet pusztára kapni, ha jól el vannak találva azok a helyek, a melyek felett a bakesók levegő-útja elvezet, — azonban esetről-esetre más és más leshely választandó s közben egy-két napi szünettel kell a leseket gyakorolni, mert a mindennapi s ugyanazon helyen történő abajgatás elvadítaná a madarakat, mely esetben húzásaikat sörétes fegyverrel elérhetlen magasban tennék.

Cserkészve is lehet a bakesókat pusztítani, különösen a bokros kubikgödrökön; de a naponta való háborgatástól itt is óvakodni kell, mert ha elvadulnak, lövésre többé nem tartanak ki.

Költés után szokása a bakesónak a víz közelébeni erdőkben (ha van, előszeretettel fenyvesekben) a nap melegebb részét átszunyókálni, még pedig néha csapattól; a fáradt vándorok is (nyár végén) a vízparti erdők lombjai közé szoktak pihenés végett elvonulni.

Ha tehát a halasvizek közelében ily pihenő helyekül

szolgálható erdők léteznének, tanácsos azokat szemmel tartani, mert esetleg igen bő zsákmányra tehetünk szert bennök.

Oly halasvizeknél, melyeket a bakesó leginkább éjjel szokott felkeresni: rendszeres védekezésre vagyunk utalva, ha csak kárát látni nem akarjuk a tolakodó madárinvázióknak. E czélra tehát megbízható közeget kell alkalmaznunk a bakesó-járás idejében (július vége, augusztus és szeptember), ki éjjel kereplő és lövöldözés által tartja távol a hivatlan látogatókat.

Csapóvas alkalmazása a bakesónál semmi sikerre nem vezet, miért is nem ajánlhatom az ily eszközökkel való kísérletezést, hanem annál inkább a *mérgezett* halakkal való manipulácziót. Ugyanis ha a bakesó hátrahagyott látogató-jegyéből bizonyos helyeknek tömeges éjjeli avagy nappali látogatására következtethetünk, szürkület beállta előtt mérgezett kis halakat szórunk szét azokon a pontokon (a víz partján) s az esetleg környező apró pocsolyákba. De csak teljesen friss kis halakat használhatunk e czélra, melyeknek felemelt kopoltyúi alá kevés strychnint, avagy — a mi még jobb, mert nem hirtelen öl — foszfort teszünk; majd azután jól benyomjuk a kopoltyujukat ismét. — A melyik bakesó aztán egy ily módon preperált halat felvesz, annak vége; de az elhullás a mérge fajminősége szerint nem egyforma idő alatt következik be; így a strychnin majdnem momentán öl, ellenben a foszfor később hat — mint már említém; — miért is ha csak lehetséges, ez utóbbit vegyük alkalmazásba, — egyrészt azért is, hogy a felvett halak által megmérgezett s ennek következtében rosszul lett példányoknak idejük legyen a távozásra, még mielőtt halálvergődéseikkel a többi madarat elriaszthatnák.

A bakesók által otthagyt mérgezett halakat napfeljötté után össze kell szedni, mert ha nap éri őket, a gémféle nem veszi fel többé a csalt, ellenben a varjak és más haszontalan madarak gyakran jóízűen elfogyasztják; mi okból tehát oly helyekre kell kiszórni ezeket a halakat, a hol a varjak és szarkáknak szembe-tűnhetnek, avagy pedig ellássuk őket.

A mérgezett halakkal való bakesóirtást július végétől a gémelek egész költözködési ideje alatt gyakorolhatjuk, de mindig csak friss halat használunk e czélra.*

A mérgezésre szánt halakat ne kézzel (kivált dohány-szagú kézzel), hanem e czélra alkalmas csipeszszel fogjuk meg s úgy preperáljuk. Általában kézzel ne igen fogdossuk, sőt egyáltalában meg se is érintsük azokat a halakat, melyeket mérgezésre akarunk használni, mert a kézzel összefogdosott halat nem fogadják el a bakesók, vagy ha föl is vesznek egyesek egy-egy halat, azt ismét kiejtik szájukból.

A strichninnel mérgezett madarak szárnyaik levágása és kontyuk, valamint farktollaik kiszedése után elásandók. — Az összegyűjtött toll a divatárosoknál értékesíthető. Természetesen az öreg bakesóknak értékesebb tolluk van, mint a sötét, egyhangú színezetű fiataloknak, melyeknek csakis a szárnyaik használhatók, de ezek se sokat érnek.

A bakesó húsa élvezhetetlen.

Lakatos Károly.

(Folytatjuk.)

*) Esős vagy borongós időben egész nap kint maradhatnak a halak, de éjszakára ismét frisseket kell kitenni. Tartós esőzések alkalmával azonban czéltalan volna a mérgezett halak kirakása, mer. az esővíz a mérget kilúgozná s a csalik utálatos keserű ízt kapnának.

Halpusztító növény.

(Ökörfakkóró. *Verbascum*.)

Krassó-Szörénymegyéből kapjuk a hírt, hogy az ottani orvhalászok egy „Mles“ nevű növény virágjával szokták a hegyi patakok vizét megmérgezni, olyképp, hogy a növény virágját a patak vizében kövön szétverik, mire a víz habossá válik s a vízben levő halak — ott különösen pisztrángok — rákok s más vízi állatok mintegy egy kilométer távolságra elpusztulnak. Ez a növény a fekete ökörfakkóró (*Verbascum nigrum* L.). Virágja apróbb, mint a közönséges nagy sárga virágú s a mezőn általánosan ismert ökörfakkóróé, azonkívül hímje *lilagyapjas*. Az orsovai m. kir. erdőhivatal adatai szerint a növény egész Krassó Szörény vármegye területén előfordul, a nép több helyen „Halfü“-nek is nevezi; nemcsak virága, hanem szára s levelei is mérgesek s azok levétől halon és rákon kívül még a béka is elpusztul. Leginkább friss vágásokban, utak mentén, továbbá kaszálókon található, egyáltalán az erdőkben a füvesebb cserjékkel és bokrokkal be nem nőtt helyeken. A növényt sem a szarvasmarha, sem a juh, de még a kecske se eszi. Május végén és június hónapokban virágzik. Ebben az időszakban a legveszedelmesebb, mert a virágja leghatékonyabb s a vízben kövek között szétverve habzik tőle a víz, mintha szapános volna. A hal elkábul tőle, sőt el is pusztul. Az ily módon megmérgezett hal élvezete az emberi szervezetre állítólag nem hat károsan, mégis az orvhalászok rendezten levágják a hal fejét, mert „a mérleg kivált a hal fejében van“. Az ilyen fej nélkül árult halak tehát mindig gyanúsok.

Legegyszerűbb orvoslása a bajnak a növény kipusztítása volna; rendkívüli elterjedtsége mellett azonban csak általános egyöntetű s az összes erdőhatóságok részéről egyöntetűen szervezett eljárástól lehet csak eredményt remélni.

Érdekes, hogy bár az ökörfakkóróféléket nem szokás, mint mérges növényeket emlegetni, a magyar nép is bizonyos rossz dolgokkal hozza kapcsolatba s a monda szerint rossz emberek sírján nő. Tompa is „halálfa“ neve alatt énekl meg, mint olyan virágot, a mely az elhanyagolt, elfeledett sírokon nyílik. —y—

A fentiek kiegészítésére közöljük a budapesti m. kir. állami vetőmagvizsgáló állomás véleményét, melyet egy konkrét eset alkalmából a földművelési miniszterium fölhívására a növény irtása tárgyában adott s mely a következőleg szól:

Az erdőhivatal által említett s szárított példákban bemutatott növényrészek két fajhoz, a *Verbascum nigrum* L. és a *Verbascum banaticum* Schrad. fajhoz tartoznak.

Személyes tapasztalásom szerint Orsova vidékén az ott nagy mennyiségben előforduló *Verbascum* fajok közül leginkább a hatalmas *Verbascum speciosum* Schrad. nevű fajt szokták halak mérgezésére használni.

A *Verbascum*okat az állat nem eszi s így roppant módon terjedhet s el is szaporodott különösen az Alduna mentén oly mennyiségben, hogy a parlagok, legelők, sőt egész hegyoldalak sárgálnak tőle.

Ily mérvű elterjedése mellett az irtása nagyon bajos, a mennyiben ezt elrendelni mégis szükséges lenne, ajánlanám, hogy az irtás módját a növény innováció módjához kellene alkalmazni.

Valamennyi *Verbascum* fajunk ugyanis kétnyáréltű, a csira növényből az első évben egy nem virágzó levélrózsa fejlődik, mely csak a második évben virít s azután a növény magot érlelve elpusztul. Ha tehát két éven át a virágzó szárok kivétel nélkül lekaszáltatnak, teoriában ezen gyomnak onnan el kellene pusztulnia. Valóságban azonban lényegesen másképen áll a dolog. A magvak ugyanis az első évben valamennyien ki nem csiráznak, másrészt pedig a legelőmarha s más tényezők a növény magját újra terjesztik s így a kaszálás teljes sikerhez nem vezethet.

E növénynek a halak érdekében leendő irtása pedig sikerhez már azért sem vezethet, mert különböző *Verbascum* fajok ott az erdőben is találhatóak, a hol lekaszálásuk teljesen lehetetlen, másrészt pedig az odaváló lakosság az esetben, ha nem jutna *Verbascum*hoz, más hasonló hatású növényeket használna arra a célra, a melyeket szintén nem lehet teljességükben kiirtani.

Véleményem tehát oda irányul, hogy a halakat inkább lehetne azzal védeni, ha bármi szerrel történő mérgezéseket szigorúan megbüntetik.

~~~~~

— TÁRSULATOK —

A hármaskörösi halászati társulat január hó 11-én rendezte évi közgyűlésén Kovács Lajos alelnök-igazgató mindenekelőtt arról a veszteségről emlékezik meg, a mely a társulatot Keller Imre elnök halálával érte. Majd a társulat múlt évi működését illetőleg jelenti, hogy 500 000 süllőikrát helyeztek ki, a mit a földművelésügyi kormány küldött a társulatnak állami támogatás gyanánt. Az általános halászási tilalom dolgában személyesen győződött meg, hogy a multhoz képest határozott javulás tapasztalható s hogy a halászok bemondása szerint apró halakban ritka bőség mutatkozik.

A pénztári jelentés szerint 711 korona bevétellel szemben 597 kor. 42 fillér kiadás merült fel. A jövőre szóló előirányzatban a tagok járulékát az eddigi holdankénti 30 fillérben állapította meg a közgyűlés.

A megüresedett elnöki állásra gróf Bolza Géza választotta meg egyhangulag.

Az 1904. év végén lejáró halászati bérletek újbóli kiadására nézve határozott a közgyűlés, hogy minden érdekelt evégből meghallgatandó s azután újabb közgyűlés lesz összehívandó. m.

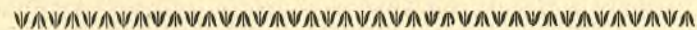
A Soroksári dunaági halászati társulat választmányája január 23-iki ülésén foglalkozott a társulati vízterület halászatának bérbeadásával illetve a módzatok megállapításával. Grassl Hugó elnök bemutatja a tagoktól bekért bérszerződésekre vonatkozó adatokat. Megállapítja, hogy két bérletre nézve hozzávetőleges adatokat számítva, mivel ezekre vonatkozólag még nem kapta meg a pontos kimutatást, a 3017 kat. holdnyi vízterület után 7000 K. volt a bérjövedelem. Az országos halászati felügyelő rámutat azokra a nézőpontokra, melyek az együttes bérbeadásnál érvényre emelendők úgy szakszempontról, mint a tulajdonosok érdekében. Az erre megindult beható vita alapján a választmány egyhangulag kimondta, hogy 1. az egész dunaágot 5 szakaszra osztja; 2. mindegyiket nyilvános árverésen adja bérbe, előre meghirdetett helyen és időben tartandó versenytárgyalás alapján; 3. kiküldési árként a mai bérjövédelmet állapítja meg s ezen alól nem adja ki; 4. a befolyó bérjövedelem szakaszonként osztandó fel, az illető tulajdonosok között vízterületük arányában; 5. a szerződések végleges jóváhagyására új közgyűlés hívandó össze. Végre bizottságot küldtek ki az árverés megtartására, mely felhatalmaztatott arra is, hogy az I. és V. bérleti szakaszt, a mennyiben azt a tár-

sulat érdeke szükségessé tenné, két-kétrészre oszthatja, úgy mégis, hogy egy-egy bérlet nem lehet kisebb az üzemtervben megszabott minimumnál.

Országos Halászati Egyesület. *Nyilvános nyugtató* az O. H. E. pénztárába befolyt tagsági díjakról: Csongrád-szegedi tiszai halászati társulat alapítványa 200 kor. 1903. évre fizetett: Rónay Antal 6 K., Timár László 6 K. Kuttner Kálmán 6 kor., D'Héning hgnó urad. felügyelősége 6 kor., Reé Jenő 6 kor., Fischer Izidor 6 kor. Burkovszky Kálmán 6 kor., M. Kovács László 6 kor. 1904. évre: Dr. Hirsch Alfréd 6 kor., gr. Pálffy József urad. igazgatósága 6 kor., Karsay Lajos 6 kor., Reé István 6 kor., Reé Jenő 6 kor., Fischer Izidor 6 kor., Burkovszky Kálmán 6 kor., M. Kovács László 6 kor. Kelt Budapesten 1904. évi január hó 22. *Kuttner* Kálmán egyesületi pénztáros.

***

Az Orsz. Halászati Egyesület Magyarországi halászatának fejlesztése és felvirágoztatása érdekében közreműködik a hal-tenyésztés, az okszerű óvás és védelem, valamint a halértékesítés szervezésében; terjeszti a szakértelmet azzal, hogy szaklapot és szakkönyveket ad ki, előadásokat és tanfolyamokat tart. Halászati kiállítások és egyes fontosabb kérdések megvitatására alkalmi gyűléseket szervez. Biológiai és halászati kísérleti állomások létesítését kezdeményezi, végre előmozdítja székebbkörű halászati egyesületek szervezését. Elnöke: gróf Széchenyi Imre. Tag lehet minden feddhetlen jellemű nagykorú magyar állampolgár, vagy a halászat ügye iránt érdeklődő bármely testület, a ki három éven át évi 6 K. tagsági díj fizetésére magát kötelezi s ebbeli szándékát az egyesületnél (Budapest, Köztelek) írásban bejelenti. A tagok díjtalanul kapják az egyesület lapját, a „Halászat“-ot.

—o VEGYESEK o—

Beteg halak vizsgálata. *A m. kir. állatorvosi főiskola kórbonczatani intézete* (Budapest, Rottenbiller-utca 23. sz.) illetve ennek a vezetője dr. Rátz István ny. r. tanár készséggel teljesíti a beteg halak megvizsgálását. Haltenyésztők, valamint tógazdák jól teszik, ha megbetegedett, avagy beteges elváltozásokat mutató halakat a fenti cím alatt postára adva, mentül hamarabb beküldik. A vizsgálat legsikeresebben élő állatokon végezhető. Ha azonban élettelen halakat lehet illetve kell beküldeni, ezekből legalább 4—5 darabot kívánatos útnak indítani és pedig egyenkint begöngyölve, akár fagyapot, akár tőzeg avagy fűrészpör közé annyi jéggel együtt, a mennyi előreláthatólag eltart a szállítmány megérkezéséig. Tájékoztató végett szükséges az észlelt kórtüneteket, valamint a halak tartására vonatkozó körülményeket is leírni és beküldeni. Rátz tanár úr kész a netáni kérdésekre akár levélben, akár lapunk útján felelni.

Nemzetközi halászati kongresszus Bécsben. A Szentpéterváron 1902-ben tartott előző halászati kongresszus határozata folytán a következő nemzetközi halászati kongresszus Bécsben fog ülésezni 1905-ben. Az előmunkálatokat a meghívást teljesítő Osztrák halászati egyesület végzi, a mely működését megkezdte annyiban, hogy a kongresszus elnökét és főtitkárát megválasztotta. Elnök lett: *Steindachner* Ferencz dr., a császári természettanész udvari gyűjtemény-tár ismert nevű intendánsa, főtitkár pedig *Kadich* Henrik dr., az Österr. Fisch. Ztg. szerkesztője. A kongresszust májusra tervezik. Irodája az osztrák halászati egyesület helyiségében van. Wien I. Schauflegasse 6. sz. a.

A ponty eredete. A zoologusok, valamint az ichthyologusok véleménye nagyon eltérő a ponty eredetére nézve.

Míg egyrészek, így Siebold is, azt állítja, hogy a ponty mindenkor honos volt a Dunában és a Rajnában, addig mások azt a nézetet vallják, hogy Közép-Európában ez a hal csak akkor lett honossá, a mikor azt a kereszteshadjárak idején barátok Kis-Azsiából, Itálián és Németországon át áttepítették. Ez az utóbbi nézet azonban nem alapul akkori időkből eredő följegyzéseken, mint inkább azon a tényen, hogy a középkorban, különösen a barátok tenyésztették pontyot a tavakban, míg szabadon csak nagy ritkán észleltek Németországban nagyobb állományt. Legújabban azonban 533. és 537. évekből eredő oly írott okmányokra akadtak, a melyek kétségtelenné teszik, hogy Nagy Theodorich idejében is volt már ponty a Dunában. Kitűnik ugyanis a Monumenta Germaniae historica egyik feljegyzéséből, hogy Nagy Theodorich ezt a halat a Dunából kapta asztala számára.

A. F. Zg.

Hallanak-e a halak? Erre a kérdésre eddig néhány kísérlet alapján tagadó volt a válasz. Mivel azonban ezen kísérleteket hosszabb idő óta fogságban tartott aranyhalakkal s olyan edények használatával végezték, a melyek szűk voltak mellett a hangnak a falakról való visszaverődése miatt a hanghullámok éppen nem lehettek zavartól mentesek, *Zenner* f. a *Naturwissen. Rundschau* közlése szerint szabadon élő állatokon és nagy víztartók, valamint erős hangforrás használatával végzett kísérleteket. *Zenner* különösen a halak azon tulajdonságát használta fel, hogy nyáron és ősszel napos reggeleken a folyóbeli halak bizonyos helyeken seregesen állanak jóformán mozdulatlanul a vízszínehez közel. Ily helyen egy nagyobb harangot állított fel, a melynek szíve elektromagnetikai úton mozgatható volt, úgy azonban, hogy a mechanikai ingás mellőzése okából az egész a folyó fenekére állított és vízzel megtöltött bádgedénybe volt behelyezve. A megejtett kísérletekből világosan kitűnt, hogy a harang közelében álló halak a hangra villámgyorsan elmenekültek. Ha attól 3 m.-nél távolabb állottak, a harang kongása folytán nyugtalanok lettek és szintén tovább állottak; 8 m.-nél messzebb állók azonban egyáltalán nem reagáltak. Hasonló tapasztalatokat láttunk a lassan úszó halak is. Hogyha arra a helyre, hol a harangszíve a harangot éri, egy darabka bőrt tettek, akkor a halak egyáltalán nem reagáltak a kísérletre.

Ezeréves halkonzerv. Szibéria jégtömegei között talált, a tudósok által tizezerévesnek hirdetett, mindamellett ehető mamut-húsnek mint peccenyének társa akadt legújabban bizonyos sózott halakban, a melyeket Nevada, Utah és Arizona Észak-Amerika nyugati államaiban százával találtak akná- és alagút-fúrásoknál. A földszíne alatt mintegy 100 méterig terjedő mélységben kizárólag sötétbőkön feküdtek, teljes épségben, konzerválódva. Az ottani tudósok szerint a só régi szárazföldi tavak kiszáradásából való, a mely tavak, mint azt különben meglevő példák ma is mutatják, sóban annyira gazdagok lehettek, hogy a fenéken szabadon hevert a só kisebb-nagyobb tömbökben, a melyek között a véletlenül odavetődött halak okvetlenül elpusztultak. Alakjukra nézve hasonlítanak a csukához, mindamellett vagy kihalt, vagy az illető vidéken egyáltalán nem található fajtákhoz tartoznak. Korukat legalább tizezerévre teszik. Am ha a sóval együtt sikerül a felszínre hozni, azon frissen húsuk élvezhető; a levegőn azonban hamarosan annyira megkeményedik ez a frissen porhanyó húsú hal, hogy mint a bőr, teljesen élvezhetetlenné lesz.

D. F. C.